

İsmail Kavaz

ikavaz@setav.org

Türkiye'nin Doğu Akdeniz'deki Enerji Mücadelesi

TÜRKİYE, 2020 İÇİN KOYULAN 5 ADET DERİN DENİZ SONDAJ HEDEFİ DOĞRULTUSUNDA HEM DOĞU AKDENİZ'DE HEM DE KARADENİZ'DE ARAMA VE SONDAJ FAALİYETLERİNE ARA VERMEDEN DEVAM ETMEKTEDİR. TÜRKİYE'NİN ODAKLANDIĞI NOKTA, PETROL VE DOĞALGAZ KEŞFETMENİN ÖTESİNDE BÖLGEDEKİ HAKİMİYETİNİ GÜÇLENDİRMEKTİR.

Türkiye'nin Libya ile yaptığı anlaşma Doğu Akdeniz'de oyun değiştirici bir hamle oldu. Yunanistan, GKRY, Mısır ve İsrail'in

Türkiye'yi bölgede oluşturulmak istenen denklemin dışında tutmak adına attıkları adımlar karşısında Türkiye'nin, söz konusu anlaşma ile önemli bir stratejik avantaj elde ettiğini söyleyebiliriz. Daha açık bir ifadeyle Türkiye kendisine karşı oluşturulmaya çalışılan muhtemel jeopolitik kuşatmayı geri püskürtmüştür. Böylece Türkiye'nin bölgedeki enerji kaynaklarını arama alanı genişlemiştir.

Doğu Akdeniz'deki varlığını sürdüren çok aktörlü yapı bölgedeki gelişmelerin de hızlı ve sürekli bir değişim içerisinde olmasını beraberinde getirmektedir. Öyle ki koronavirus krizi sürecinde bile Doğu Akdeniz'de yaşananlar dikkat çekicidir.

Son Gelişmeler

Koronavirüs salgınının baş göstermesiyle birlikte özellikle petrol fiyatlarında yaşanan sert düşüşün ardından Doğu Akdeniz'de faaliyet gösteren enerji firma-

ları ciddi zararlarla karşı karşıya kalmışlardır. Bu süreçte küresel brent petrol fiyatları 20 dolar (varil) seviyesini test etmiştir. Hal böyle olunca söz konusu uluslararası enerji firmaları bölgedeki çalışmalarını askıya aldıklarını açıklamıştır. Dolayısıyla bu denli düşük petrol ve doğalgaz fiyatları ile bölgede arama-sondaj yapmanın bir anlamı kalmamıştır. Daha doğrusu fiyatlar bu seviyelerde iken Doğu Akdeniz'deki enerji kaynaklarının çıkartılması karlı bir yatırım olma özelliğini yitirmiştir. Öyle ki bölgede bulunan TOTAL, ENI ve ExxonMobil gibi büyük enerji şirketleri ciddi oranda gelir kayıpları yaşamışlardır.

Bu süreçte ilk olarak ABD menşeli ExxonMobil firması Kıbrıs adasının güneydoğusunda sürdürdüğü çalışmalarını bir süreliğine durdurma kararı aldı. Ardından İtalyan ENI ve Fransız TOTAL şirketleri GKRY'nin tek tarafı olarak ilan ettiği MEB'lerdeki faaliyetlerini yaklaşık bir yıl süreyle askıya aldıklarını açıkladılar. Böylece, GKRY tarafından 2020 için planlanan sondaj çalışmaları ertelenmiş oldu.

Gelinen nokta itibarıyla bölgeden çekilen enerji şirketlerinin petrol ve doğalgaz fiyatları yeniden kazanç sağlayan bir seviyeye gel-

meden geri dönmeleri pek olası görünmüyor. Türkiye ise Doğu Akdeniz'deki haklı mücadelesini sürdürmeye devam ediyor.

Türkiye'nin Pozisyonu

Türkiye mevcut durumda Doğu Akdeniz'deki arama ve sondaj faaliyetlerini kendi imkanlarıyla sürdürmektedir. Bölgede herhangi bir enerji firmasıyla ortaklığı bulunmayan Türkiye, son olarak Kanuni sondaj gemisini de bünyesine katarak bu alanda önemli bir güç elde etmiş oldu. Bu gelişmelerle beraber Türkiye toplam 3 adet sondaj gemisine sahip olmuştur. Bölgede şimdiki kadar aktif olarak faaliyetlerini sürdüren Fatih gemisi ise 15 Temmuz itibarıyla Karadeniz'deki sondaj çalışmalarına başlıyor. Böylelikle Türkiye 2020 için koyulan 5 adet derin deniz sondajı hedefi doğrultusunda hem Doğu Akdeniz'de hem de Karadeniz'de arama ve sondaj faaliyetlerine ara vermeden devam etmektedir.

Doğu Akdeniz'de bulunan uluslararası enerji firmalarının bölgeden çekilmeleri kuşkusuz Türkiye'ye bölgedeki hakimiyetini artırma noktasında önemli bir avantaj sağlamaktadır. Türkiye halihazırındaki sondaj potansiyelinin geniş-

lemesiyle birlikte kendisinin ve KKTÇ'nin deniz yetki alanlarında gerçekleştirdiği keşif faaliyetlerini sürdürme pozisyonunu güçlendirmiştir. Dolayısıyla Türkiye'nin Rum yönetimi tarafından meşru olmayan bir şekilde ruhsat verilen enerji şirketleriyle bölgede rekabet edebilme kabiliyeti artmıştır.

Bununla beraber Libya ile imzalanan anlaşma neticesinde Türkiye, Doğu Akdeniz'deki stratejik üstünlüğünü pekiştirmiştir. Son olarak haziran başında Başkan Erdoğan ile Libya Ulusal Mutabakat Hükümeti Başbakanı Serrac arasında gerçekleşen zirve ile Doğu Akdeniz'deki iş birliğinin genişletilmesi ve iki ülke arasındaki dostane ilişkilerin devam ettirilmesi kararlaştırılmıştır.

Libya Ziyareti

Bilindiği üzere 2011'de gerçekleşen Arap Baharı sonrasında Libya'da bir güç boşluğu süreci yaşanmaya başladı. 2014'ten itibaren ise Libya'da baş gösteren iç savaş tüm ülkeye yayılmış vaziyette. Son dönemde Libya'da yaşanan iç savaşın değişen seyri ise tüm dünyanın dikkatini çekiyor. Türkiye'nin yardımları sayesinde Libya meşru hükümeti Hafter güçleri ve destekçilerine karşı ciddi kazanımlar elde etti.

Ankara'nın Serrac hükümetine verdiği destek sonrasında bazı kesimler Türkiye'nin bölgedeki etkinliğinden rahatsızlık duymaktadır. Öte yandan Türkiye'nin Libya konusundaki önceliği ise ülkenin bir an önce istikrara kavuşmasıdır. Dolayısıyla Türkiye hem Doğu Akdeniz'deki mücadelesini sürdürmek hem de bölgede stratejik üstünlüğü elinde tutmak adına Libya konusuna hassasiyetle yaklaşmaktadır.

Bu bağlamda Libya Başbakanı Fayiz es-Serrac'ın Türkiye'ye gelmesinden kısa bir süre sonra Türkiye'den Libya'ya haziran ortalarında üst düzey bir ziyaret gerçekleşti. Söz konusu ziyarete Türkiye adına katılan Hazine ve

Maliye Bakanı Berat Albayrak, Dışişleri Bakanı Mevlüt Çavuşoğlu, MİT Başkanı Hakan Fidan ve Cumhurbaşkanlığı Sözcüsü İbrahim Kalın ile Libya Başbakanı Serrac arasında bölgedeki süreç ve Doğu Akdeniz'deki olası iş birlikleri konularında verimli bir görüşme gerçekleştirildi. Bilindiği üzere geçtiğimiz yılın sonlarına doğru Türkiye ile Libya arasında "Deniz Yetki Alanlarının Sınırlandırılmasına İlişkin Mutabakat Muhtırası" imzalanmıştı. Bu durum bölgede oyun değiştirici bir hamle olarak nitelendirilirken başta GKRY ve Yunanistan söz konusu anlaşmayı tanımadıklarını ifade etmektedir. Öte yandan Türkiye ve Libya bahsi geçen anlaşmanın tescil edilmesi için Birleşmiş Milletler'e başvurdu. Açıkçası söz konusu anlaşmanın devamlılığı açısından Türkiye'nin Libya'daki meşru hükümetle olan mevcut ilişkilerini sürdürmesi önemlidir.

Süreç bu şekilde işlerken Türk heyetin Libya ziyareti stratejik bir adım olarak değerlendirilmektedir. Geçtiğimiz günlerde Türkiye Petrolleri Anonim Ortaklığı (TPAO) deniz yetki alanlarını belirleyen anlaşmaya dayanarak bölgede arama faaliyetlerini gerçekleştirmek için gerekli başvuruların yapıldığını ve hazırlıkların tamamlandığını duyurdu. Dolayısıyla Libya'da gerçekleşen Trablus zirvesinde bölgedeki arama ve sondaj çalışmalarına ilişkin konuların masaya yatırıldığını söyleyebiliriz. Bununla beraber Türkiye'nin Libya'ya ait deniz alanlarının yansira kara bölgelerinde de petrol ve doğalgaz arama-sondaj çalışmaları yapmak adına girişimlerde bulunduğu bilinmektedir. Libya'nın özellikle kara kısımlarında önemli miktarda kaya gazı potansiyeli olduğu ve bunun ekonomiye kazandırılması anlamında Türkiye'nin etkin rol oynayabileceği düşünülmektedir. Zira Türkiye, Trakya ve Diyarbakır bölgesinde hidrolik çatlatma yöntemiyle kaya gazı sondaj çalışmalarına devam etmektedir. Başka bir ifadeyle Türkiye kaya gazı çıkarma konusunda

Libya'da gerçekleşen Trablus zirvesinde bölgedeki arama ve sondaj çalışmalarına ilişkin konuların masaya yatırıldığını söyleyebiliriz. Ülkede başlayan iç savaşın ardından Libya'dan ayrılmak zorunda kalan Türk firmalarının geri dönmesi ve projelerini tamamlaması konusunda mutabakata varılmıştır.

teknolojik donanım ve tecrübe bakımından avantajlı bir konumda bulunmaktadır. Ayrıca Libya'da yaşanan elektrik temini sorununu çözmek için yine Türk firmaları bölgede faaliyetlerini sürdürmektedir. Libya'da kurulması planlanan santrallerle günde 8 ila 10 saat süren elektrik kesintilerinin acil olarak sonlandırılması amaçlanıyor. Dolayısıyla ülkede başlayan iç savaşın ardından Libya'dan ayrılmak zorunda kalan Türk firmalarının geri dönmesi ve projelerini tamamlaması konusunda mutabakata varılmıştır.

Gelinen nokta itibarıyla Türkiye, Doğu Akdeniz ve Libya'da gerçekleştirdiği stratejik hamleleri sonucunda bölgedeki etkinliğini giderek arttırmaktadır. Türkiye bu iki alanda altı ay öncesine nazaran önemli ilerlemeler kaydetti. Libya'da başaktör konumuna gelen Türkiye, Doğu Akdeniz'de de önemli bir üstünlük kurma gayretindedir.

Türkiye, Doğu Akdeniz'deki haklı mücadelesini sonuna kadar sürdürmekte kararlıdır. Başından beri kazan-kazan prensibiyle hareket eden Türkiye, bölgede çözüm istemeyen tarafları hakkaniyetli bir bölüşüm zeminine taşımak istiyor. Bu süreçte Libya anlaşması ve bölgede arama-sondaj çalışmalarının kesintiye uğramadan devam ettirilmesi Ankara'nın elini güçlendirmektedir. Gelinen noktada Türkiye petrol ve doğalgaz keşfetmenin ötesinde bölgedeki hakimiyetini pekiştirmeye odaklanmaktadır. Zira Türkiye, sahada güçlü bir tavır sergilemeden masaya oturmak istemiyor. **K**